

1 juli 2014

Denny Vågerö, Centre for Health Equity Studies, CHES;

Stockholms universitet/ Karolinska Institutet.

Vetenskaplig slutredovisning av projekt stött av VR:s anslag för "Stora databaser".

Projektnamn: Ett nytt verktyg för livsförlopps- och intergenerationella analyser – en Stockholmsk födelsekohort 1953-2005.

Bakgrund:

Dataregistret "Född i Stockholm på 50-talet" eller "Stockholm Birth Cohort" består av barn födda 1953 och boende i Stockholm år 1963. Det ursprungliga urvalet av kohortmedlemmar (n=15.117) gjordes år 1963, inom ramen för det dåvarande Metropolitprojektet. Datainsamling kring kohorten upphörde år 1984, genom ett särskilt beslut av Datainspektionen och materialet anonymiserades - möjligheten att identifiera ingående personer togs bort. Efter ny etikprövning år 2003 kunde kohorten påföras nya registerdata under åren 2004/2005. Det möjliggjordes genom att ursprungskohorten matchades mot en annan anonymiserad databas med hjälp av en sk matchningsalgoritm bestående av 13 variabler vilka ingick i båda registren. Den senare databasen har kunnat uppdateras regelbundet och därigenom har även Stockholm Birth Cohort (n=14.294) kunnat påföras nya registerdata. Proceduren är utförligt beskriven i två publikationer (Stenberg och Vågerö 2006; Stenberg, Vågerö, Österman et al, 2007). Databasens förhistoria, pånyttfödelse och nutida användning har skildrats i en svensk monografi: "Folkhemsbarn i forskarfokus" (Stenberg 2013).

Skapandet av Stockholm Birth Cohort prövades och godkändes ursprungligen av Karolinska Institutets regionala forskningsetikkommitté (2003) och av Vetenskapsrådets etiska kommitté (2007). Under år 2010/2011 har Datainspektionen genomfört en sk registerinspektion av Stockholm Birth Cohort, där man preciserat Datainspektionens synpunkter, och i praktiken upphävt det 27 år gamla beslutet om att registret skulle upphöra. I december 2011 har regionala etikprövningsnämnden i Stockholm ånyo godkänt att dataregistret används för det forskningsprogram som VR stött. Under den tid Datainspektionens översyn av registret pågick införde vi frivilligt ett tillfälligt moratorium på nya datauttag - endast redan påbörjade arbeten fick fullföljas. Detta har sedan hävts och från år 2012 fram till idag (2014-06-30) har flera delprojekt kunnat genomföras och publiceras.

Dataregistrets nuvarande status:

I linje med den ansökan vi skrev till VR har Stockholm Birth Cohort uppdaterats med nya uppgifter från LISA-registret (inkomster, utbildning), slutenvårdsregistret och dödsorsaksregistret. Samtliga nya registeruppgifter sträcker sig längre än 2005, vilket var ambitionen i den ursprungliga ansökan. Just nu är inkomstdata, slutenvårdsdata och dödlighetsdata uppdaterade till 2008-2010. Data från värnpliktsregistret har tagits in på nytt för att korrigera brister i den gamla datainsamlingen. Genom länkning till flergenerationsregistret har uppgifter om syskon, föräldrar och barn till de ursprungliga kohortmedlemmarna kunnat analyseras. Det arbetet är bara i sin början men kommer att spela en framträdande roll under nästa femårsperiod.

Statistiska Centralbyrån innehar den nyckel som ytterst gör det möjligt för oss att lägga till nya registerdata på kohorten. Vi har kommit överens med SCB om att nyckeln sparas åtminstone till år 2017. Den nya lagstiftning som föreslås i Bengt Westerbergs registerforskningsutredning (SOU 2014:45) skulle underlätta framtida möjligheter att använda, vårda och utveckla Stockholm Birth Cohort till en mångsidig forskningsdatabas.

Styrgrupp

En styrgrupp bestående av Ylva Almquist (ordförande), Denny Vågerö, Sten-Åke Stenberg, Reidar Österman, Hans Grönqvist samt Kristina Sonmark (samtliga Stockholms universitet) diskuterar löpande alla pågående projekt. Gruppens uppgift är att skydda databasens integritet, att underlätta för användare och att föra samman personer som arbetar med liknande frågeställningar. Gruppen leder också arbetet för fortsatt finansiering, dokumentation, vård och utveckling av databasen. Dokumentationen har starkt förbättrats och en löpande rapportering av publicerade arbeten finns nu på hemsidan www.stockholmbirthcohort.su.se. En systematisk jämförelse mellan de variabler som ingår i den danska Metropolitundersökningen och variablerna i Stockholm Birth Cohort har genomförts och dokumenterats i syfte att underlätta komparativa studier.

Resultat

Fyrtio vetenskapliga arbeten har publicerats, eller är under publicering, sedan det nuvarande projektet inleddes år 2008. Listan på arbeten bifogas som bilaga 1. En styrka i Stockholm Birth Cohort är dess osedvanligt rika information om sociala förhållanden under barndomen. Livsförloppsstudier på andra material tvingas ofta nöja sig med grova indikatorer på barndomsmiljöer, som t.ex pappans samhällsklass eller utbildning och huruvida föräldrarna är gifta och lever ihop eller ej. Stockholm Birth Cohort innehåller förvisso sådan information men dessutom mer specifik information inom många områden, inhämtad direkt från barnet, från barnets mamma eller från registerdata, inklusive anteckningar i socialregistret.

Många av de publicerade arbetena fokuserar på förhållanden under barndomen och skoltiden och hur dessa påverkar olika individuella förhållanden senare i livet. Vänskapsförhållanden och kamratstatus i skolklassen har visats ha koppling till utbildningsnivå, inkomst, sjukdom, självmord och för tidig död under vuxenlivet. Föräldrars involvering i barnens skolarbete har inte oväntat betydelse

för barnens uppnådda utbildning, men dess betydelse varierar med föräldrarnas egen sociala ställning. Konsekvenserna av social isolering eller social exkludering under barndomen och ungdomstiden har studerats i flera arbeten.

Slutsats

Stockholm Birth Cohort är en unik databas, där drygt 14.000 individer följts under mer än ett halvt sekel. Den är rik på sociala barndomsdata, tex vänskapsrelationer i skolklassen eller förhållandet barn/föräldrar, och forskarna har lyckats koppla dessa och andra barndomsdata till senare livschanser på ett övertygande sätt. Detta arbete kan fördjupas och utvecklas, bland annat genom att mer systematiskt utnyttja syskondata. Frågor om det "sociala arvet", och om intergenerationell överföring av risk, kan också belysas mer systematiskt än hittills genom att kohortmedlemmarna kan kopplas både till sina föräldrar och barn. I synnerhet om möjligheten bibehålls att löpande föra på registerinformation kan Stockholm Birth Cohort utvecklas till en rik och mångsidig forskningsdatabas av intresse för både samhälls- och folkhälsovetenskapen.

Bilaga 1. Publicerade arbeten 2008-2014

Kommande

von Otter, C. & Stenberg, S.Å. (Forthcoming) "Social capital, human capital and parent-child relation quality: interacting for children's educational achievement?", *British Journal of Sociology of Education*.

Almquist, Y. B. & Brännström, L. (Forthcoming) "Childhood friendship and the clustering of adverse circumstances in adulthood. A longitudinal study of a Stockholm cohort", *Longitudinal and life course studies*.

2014

Almquist, Y. B. & Brännström, L. (2014). "Childhood peer status and the clustering of social, economic and health-related circumstances in adulthood", *Social Science & Medicine* 105:67-75.

Nilsson, A., Bäckman, O. & Estrada, F. (2014). "Involvement in crime, individual resources and structural constraints. Processes of cumulative (dis) advantage in a Stockholm birth cohort", *British Journal of Criminology* 53 (2):297-318.

von Otter, C. (2014). "*Educational and occupational careers in a Swedish cohort*". Dissertation. Stockholm: Stockholm University.

von Otter, C. (2014). "Family resources and mid-life level of education: a longitudinal study of the mediating influence of childhood parental involvement" *British Educational Research Journal* 40 (3): 555-574.

Rojas, Y. (2014). "*Childhood Social Exclusion and Suicidal Behavior in Adolescence and Young Adulthood*". Dissertation. Stockholm: Stockholm University.

2013

Almquist, Y. B. (2013). "School performance as a precursor of adult health: Exploring associations to disease-specific hospital care and their possible explanations", *Scandinavian Journal of Public Health* 41 (1): 81-91.

Almquist Y. B. & Östberg, V. (2013). "Social relationships and subsequent health-related behaviours: linkage between adolescent peer status and levels of adult smoking in a Stockholm cohort", *Addiction* 108 (3):629-637.

Stenberg, S-Å. (2013). *"Född 1953 – Folkhemsbarn i forskarfokus"*. Umeå: Boréa förlag.

Rojas, Y. (2013). "School performance and gender differences in suicidal behaviour -a 30 -year follow-up of a Stockholm cohort born in 1953", *Gender and Education* 25 (5): 578-594.

2012

Andersson, F., Levander, S., Svensson, R., & Torstensson Levander, M. (2012). "Sex differences in offending trajectories in a Swedish cohort", *Criminal Behaviour and Mental Health* 22 (2): 108-121.

Estrada, F. & Nilsson, A. (2012). "Does it cost more to be a female offender? A life-course study of childhood circumstances, crime, drug abuse, and living conditions", *Feminist Criminology* 7 (3): 196-219.

Hjalmarsson, R. & Lindquist, M. J. (2012). "Like godfather, like son: exploring the intergenerational nature of crime", *Journal of Human Resources* 47 (2): 550-582.

Torstensson Levander, M., Andersson, F., & Levander, S. (2012). "A life course perspective on girls' criminality" in Andershed A-K. (ed.) *Girls at risk: Swedish longitudinal research on adjustment*. New York: Springer.

2011

Ahrén, J. C., Chiesa, F., af Klinteberg, B. & Koupil, I. (2011). "Psychosocial determinants and family background in anorexia nervosa. Results from the Stockholm Birth Cohort Study", *International Journal of Eating Disorders* 45 (3): 362-369.

Almquist, Y. (2011). *"A class of origin: the school class as a social context and health disparities in a life-course perspective"*. Disseration. Stockholm: Stockholm University.

Almquist, Y. (2011). "Social isolation in the classroom and adult health: A longitudinal study of a 1953 cohort", *Advances in Life Course Research* 16 (1): 1-12.

Bäckman, O. & Nilsson, A. (2011). "Pathways to social exclusion - A life-course study", *European Sociological Review* 27 (1): 107-123.

Bäckman, O. & Nilsson, A. (2011). "Social exkludering i ett livsförloppsperspektiv" i Alm, S, Bäckman, O., Gavanoas A. & Nilsson, A. (red) *Utanförskap*. Stockholm: Dialogos förlag, Institutet för framtidsstudier.

Bäckman, O. & Nilsson, A. (2011). "Ung och utanför" i Alm, S, O. Bäckman, A. Gavanoas & A. Nilsson (red) *Utanförskap*. Stockholm: Dialogos förlag, Institutet för framtidsstudier.

Estrada, F. & Nilsson, A. (2011). "Fattigdom, segregation och brott" i Alm, S, O. Bäckman, A. Gavanoas & A. Nilsson (red) *Utanförskap*. Stockholm: Dialogos förlag, Institutet för framtidsstudier.

Halleröd, B. (2011). "What do children know about their futures: Do children's expectations predict outcomes in middle age?", *Social Forces* 90 (1): 65-84.

af Klinteberg, B., Almquist, Y., Beijer, U. & Rydelius, P-A. (2011). "Family psychosocial characteristics influencing criminal behaviour and mortality - possible mediating factors: A longitudinal study of male and female subjects in the Stockholm Birth Cohort", *BMC Public Health* 11: 751.

Koskinen, J. & Stenberg, S-Å. (2011). "Bayesian analysis of multilevel probit models for data with friendship dependencies", *Journal of Educational and Behavioral Statistics* 37 (2): 203-230.

Modin, B., Östberg, V. & Almquist, Y. (2011). "Childhood peer status and adult susceptibility to anxiety and depression. A 30-year hospital follow-up", *Journal of Abnormal Child Psychology* 39: 187-199.

Nilsson, A. & Estrada, F. (2011). "Established or excluded? A longitudinal study of criminality, work and family formation", *European Journal of Criminology* 8 (3): 229-245.

Rojas, Y. (2011). "Self-directed and interpersonal male violence in adolescence and young adulthood - a 30-year follow-up of a Stockholm cohort", *Sociology of Health and Illness* 34 (1): 16-30.

2010

Björklund, A., Lindahl, L. & Lindquist, M. J. (2010). "What more than parental income, education and occupation? An exploration of what Swedish siblings get from their parents", *The B.E. Journal of Economic Analysis and Policy* 10 (1): 1-38.

Hjalmarsson, R. & Lindquist, M. J. (2010). "Driving under the influence of our fathers", *The B.E. Journal of Economic Analysis and Policy* 10 (1): 1-15.

Lindahl, L. (2010). "A comparison of family and neighborhood effects on grades, test scores, educational attainment and income — evidence from Sweden", *Journal of Economic Inequality* 9 (2): 207-226.

Bäckman, O. & Nilsson, A. (2010). "Pathways to social exclusion - a life course study", *European Sociological Review* 27 (1): 107-123.

Almquist, Y., Modin, B. & Östberg, V. (2010). "Childhood social status in society and school: implications for the transition to higher levels of education", *British Journal of Sociology of Education* 31 (1): 31 - 45.

Rojas, Y. & Stenberg S-Å. (2010). "Early life circumstances and male suicide - A 30-year follow-up of a Stockholm cohort born in 1953", *Social Science and Medicine* 70: 420-427.

2009

Moran, P., af Klinteberg, B., Batty, D. & Vågerö, D. (2009). "Childhood intelligence predicts hospitalisation with personality disorders in adulthood: Evidence from a population-based study in Sweden", *Journal of Personality Disorders* 23 (5): 535-540

Nilsson, A. & Estrada, F. (2009). Criminality and life-chances: A longitudinal study of crime, childhood circumstances and living conditions up to age 48. Stockholm University: *Department of Criminology*, Report Series 2009: 3.

Nilsson, A. & Estrada, F. (2009). *Kriminalitet och livschanser: Uppväxtvillkor, brottslighet och levnadsförhållanden som vuxen*. Stockholm: Institutet för framtidsstudier, arbetspapper 2009: 20.

Almquist, Y. (2009). "Peer status in school and adult disease risk: a 30-year follow-up study of disease-specific morbidity in a Stockholm cohort", *Journal of Epidemiology and Community Health* 63 (12): 1028-1034.

2008

Alm, S & Nilsson, A (2008). "Samhällets olycksbarn, kreatörer eller Svenssons? Modsens framtid i backspegeln", *Socialvetenskaplig Tidskrift* 15 (1): 20-36.

Björklund, A., Lindahl, L. & Lindquist, M. (2008). "What more than income? An exploration of what Swedish siblings get from their parents" in Lindahl, L. *Family background and individual achievement – Essays in empirical labour economics*. Stockholm University: Swedish Institute for Social Research, Dissertation Series, No 75.

von Otter, C. (2008). *Kultur – en del av ett hälsosamt liv?* Stockholm: Kulturrådets skriftserie 2008: 4.